

Afet Sonrası Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin İlgi Düzeyleri ile Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi*

Fatih MURATHAN¹, Mahmut Gazi ALAN²

ÖZET

Amaç: Bu araştırmanın amacı, afet sonrasında bölgede yaşayan lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgi düzeyleri ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından değerlendirilmesidir.

Yöntem: Araştırma nicel araştırma türünde olup ölçekler arası karşılaştırmalarda ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma evrenini Adıyaman ilinde asrın felaketini yaşayan lise öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem gurubunu ise 2024-2025 eğitim öğretim yılında Adıyaman ili merkezindeki Spor Lisesi, Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Meslek Lisesi olmak üzere toplam 2445 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama aracında kişisel bilgi formu, Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin İlgi ölçeği ve Ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum ölçeği bulunmaktadır. Araştırma verilerinin analizinde SPSS 24.00 İstatistik paket programı kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki anlamlılık analizlerinde anlamlılık düzeyi $p=0,05$ olarak alınmıştır.

Bulgular: Araştırmada lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgi düzeyleri ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü, spor yaşı değişkenlerinin etkisinin bulunduğu, milli sporcu olma durumu, depremde 1. Dereceden yakınına kaybetme durumuna göre de anlamlı farklılık oluşturduğu gözlenmiştir.

Sonuç: Araştırmada lise öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarının bilişsel, duyuşsal, davranışsal ve toplam tutum düzeyleri ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgi düzeylerinin yüksek olduğu, ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgi arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Afet, Lise öğrencisi, Tutum, Beden eğitimi ve Spor dersi

ABSTRACT

Evaluation of High School Students' Interest Levels In Physical Education And Sports Courses And Their Attitudes Towards Extracurricular Sports Activities After The Disaster

Purpose: The aim of this study is to evaluate the interest levels of high school students living in the region after the disaster in physical education and sports classes and their attitudes towards extracurricular sporting activities in terms of different variables.

Method: The research is a quantitative research type, and the relational screening model was used in comparisons between scales. The research population consists of high school students in Adıyaman province who experienced the disaster of the century. The sample group consists of a total of 2445 high school students, including Sports High School, Anatolian High School, Science High School and Vocational High School in the city center of Adıyaman in the 2024-2025 academic year. The data collection tools used in the study include a personal

*Bu çalışma Adıyaman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde Mahmut Gazi ALAN tarafından hazırlanan yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

¹ Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adıyaman/TÜRKİYE. ORCID: 0000-0001-8887-4463, fmurathan@gmail.com

² Adıyaman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Adıyaman/TÜRKİYE. ORCID: 0009-0008-5099-9840, mga.02@outlook.com

information form, an Interest Scale in Physical Education and Sports Classes, and an Attitude Scale Towards Extracurricular Sporting Activities. SPSS 24.00 statistical package program was used in the analysis of the research data. The level of significance between variables was taken as $p=0.05$.

Results: The study found that high school students' interest levels in physical education and sports classes and their attitudes toward extracurricular sports activities were influenced by variables such as gender, grade level, school type, and age at sports. Significant differences were also observed based on whether they were national athletes or lost a first-degree relative in an earthquake.

Conclusion: The study concluded that high school students' cognitive, affective, behavioral, and total attitude levels toward extracurricular sports activities, as well as their interest levels in physical education and sports classes, were high, and that there was a positive correlation between attitudes toward extracurricular sports activities and interest in physical education and sports classes.

Keywords: Disaster, High school student, Attitude, Physical education and sports class

GİRİŞ

Eğitim öğretim hizmetleri içerisinde çocukların hareket gelişimleri açısından önemli bir yeri olan beden eğitimi ve spor uygulamaları, bireylerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişim alanlarına önemli derecede katkı oluşturmaktadır. Beden eğitimi ve spor uygulamaları bireylerin çok yönlü gelişimi açısından sağlıklı yaşam biçimi davranışları kazandırmada, grup çalışmalarıyla sosyal uyum ve sosyalleşme sağlanmasına, spor branşlarıyla ilgili bilgi ve deneyim kazanmaya yardımcı olmaktadır (Yılmaz, 2018a). Günümüzde bireyi hayat şartlarına hazırlık süreci içerisinde konumlandıran kurum olarak okul yukarıda ifade edilen özellikleri bireye kazandırma konusunda beden eğitimi ve spor derslerinin içeriklerini kullanmaktadır. Ayrıca bu kazanımların bireyde oluşturulmasında ders dışındaki etkinliklerde önemli yeri oluşturmaktadır (Yılmaz, 2018b).

Beden eğitimi ve spor faaliyetleri hem içsel hem de dışsal gelişime olumlu etkisi bulunmaktadır. Spor ve atletik faaliyetlere katılım, kabullenme, işbirliği, fikir alışverişi, paylaşım, hoşgörü, fair play, saygı gibi nitelikler geliştirmektedir. Bu sayede spor faaliyetlerine katılan bireyler toplumla etkileşim kurma imkânına sahip olmaktadır. Aynı şekilde fiziksel aktiviteye katılmak sosyal iletişimi de geliştirebilmektedir. Yine sosyal açıdan bakıldığında spor faaliyetlerine katılmak, kişinin sosyal çevresiyle etkileşimine yardımcı olmaktadır. Toplumsal gelişmişlik düzeyi de buna paralel olarak iyileşmiştir (Özkal, 2024: 39).

Bireylerin ilgi duyduğu alanda ve konularda çalışması ve yoğunlaşması yaşam başarısı kazanmada oldukça önemli etken olarak sayılabilmektedir. Bu sebeptendir ki eğitim öğretim faaliyetlerinde bireyin ilgi düzeylerinin belirlenmesi ve ilgiye yönelik faaliyetler yürütülmesi

önemli derecede etkili sayılmaktadır. İlgi düzeyini belirlemeye yönelik bireylerin eğitim faaliyeti içerisinde öğretim yöntem ve tekniklerinde de özelleşmeye gidilerek ilgi alanına dayalı öğrenme modelleri günümüzde kullanılmaktadır (Kayalar ve Arı, 2017). Okul ortamında öğrencinin derse olan ilgisi akademik başarıyı etkileyen önemli faktörlerden birisidir (Akın ve ark., 2015). Öğrencilerin ilgi duydukları alanlara ilişkin gelişim gösterebilmeleri için öğretim programları, okul içi ve dışında gerçekleştirilecek eğitim faaliyetleri ile de desteklenerek eğitim içerikleri zenginleştirilmeye çalışılmaktadır.

Eğitim öğretim faaliyetlerinin içerisinde yer alan beden eğitimi ve sporun tamamlayıcı unsuru olan ders dışı sportif faaliyetler; okul dışı zamanlarda program ve plan içerisinde gerçekleşen ve önemli amaçlar içerisinde barındıran uygulamaları kapsamaktadır (Yılmaz ve Güven, 2018). Ders dışı sportif uygulamalar bireyin özellikle gençlik döneminde gelişim özellikleri ile birlikte kimlik gelişimine de katkı sunmaktadır. Bunun yanında sosyal, psikolojik, davranışsal ve bilişsel gelişim süreçlerinde olumlu gelişim gösterme; duygusal gelişim açısından özyeterlilik, hedef bağlılığı, olumlu kimlik ve toplumsal normlara uyum gibi önemli kazanımlar oluşmasına neden olmaktadır. Ayrıca ders dışı sportif etkinliklere katılım gösteren bireylerin depresyon ve stres yaşama oranlarının düştüğü ve yüksek derecede öz saygı niteliğini geliştirdikleri araştırmalarda belirtilmektedir (Mahoney, 2000). Ders dışı sportif etkinlikler genç ve gelişim çağındaki çocuklarda kendine güven, girişimci ruh, olumlu ruh sağlığının oluşması ve yaşam boyu spor alışkanlıkları gelişmektedir (Özkara, 2019).

Türkiye’de 06.02.2023 tarihinde ilk önce merkez üssü Kahramanmaraş Pazarcık, daha sonrasında da merkez üssü Kahramanmaraş Elbistan olan ve Türkiye’nin 10 ilini kapsayan depremde de çok sayıda insan hayatını kaybetmiştir. Bununla da kalmayıp bilhassa deprem bölgesinde ikamet edenler başta olmak üzere tüm Türkiye’de psikolojik ve travmatik bir durum oluşmuştur. 06.02.2023 tarihinde meydana gelen ve 10 ili etkileyen Kahramanmaraş merkezli depremlerin yaklaşık 15 milyonluk bir nüfusu kapsadığı bilinmektedir. Orta öğretime devam eden ve ilgili bölgede yaşayan öğrencilerin tutumunu ölçmek bu nokta önemli hale gelmektedir.

Bu çalışma ile 06/02/2023 tarihinde yaşanan deprem sonrası öğrenimine orta öğrenim düzeyinde devam eden farklı türdeki liselerdeki öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin ilgi düzeyleri ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada doğal afet sonrası öğrenimine orta öğrenim düzeyinde devam eden farklı türdeki liselerdeki öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin ilgi düzeyleri ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırma nicel araştırma türünde olup betimsel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Ayrıca kullanılan ölçekler arası karşılaştırmalarda ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır.

İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişken arasında ortak değişkenlik olup olmadığını belirlemek için tasarlanmış bir tarama yöntemidir. İlişkisel tarama modelinde değişkenlerin birlikte değişip değişmediği, değişiyorsa nasıl gerçekleştiği belirlenmeye çalışılmaktadır (Karasar, 2011).

Katılımcılar

Araştırma evrenini Adıyaman ilinde asrın felaketini yaşayan orta öğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise 2024-2025 eğitim öğretim yılında Adıyaman ili merkezindeki Spor Lisesi (202 öğrenci), Anadolu Lisesi (1446 öğrenci), Fen Lisesi (320 öğrenci) ve Meslek Lisesi (477 öğrenci) olmak üzere toplam 2445 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma grubunun demografik değişkenlerine ait özellikler tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri (N=2445)

		f	%
Cinsiyet	Erkek	1266	51,77
	Kadın	1179	48,23
Öğrenim Gördüğü Sınıf	9. Sınıf	729	29,81
	10. Sınıf	675	27,61
	11. Sınıf	633	25,88
	12. Sınıf	408	16,69
Okul Türü	Anadolu Lisesi	1446	59,14
	Meslek Lisesi	477	19,51
	Fen Lisesi	320	13,08
	Spor Lisesi	202	8,26
Spor Yaşı	1 Yıl ve Altı	866	35,41
	2-4 Yıl	963	39,38
	5-7 Yıl	446	18,24
	8 Yıl ve Üstü	170	6,96
Millilik Durumu	Evet	26	1,06
	Hayır	2419	98,93
06 Şubat depreminde 1. Dereceden yakını kaybetme durumu	Evet	200	8,17
	Hayır	2245	91,82

Veri Toplama Yöntemleri ve Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Uğraş ve Temel (2020) tarafından geliştirilen “Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin İlgil Ölçeği kullanılmıştır. Uğraş ve Temel (2020) tarafından geliştirilen Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlgil Ölçeği (BEDİÖ) Ölçeğin tek faktörlü ve 10 maddeden olduğu tespit edilmiştir. Ölçek maddeleri 5’li likert dereceleme ile ölçeklendirilmiştir. Maddeler “Tamamen Katılıyorum (5)” ile “Kesinlikle Katılmıyorum (1)” arasında puanlandırılmıştır.

Araştırmada bir başka veri toplama aracı olarak Yılmaz ve Güven (2018) tarafından geliştirilen “Ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Ölçek üç alt boyut ve 18 maddeden oluşan 5’li likert tipi bir ölçme aracıdır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 18 iken en yüksek puan 90’dır. Güvenirlik analizi olarak Cronbach Alpha güvenirlik kat sayısı ve test tekrar test güvenirlik analizinden faydalanılmıştır. Ölçeğin geneli için Cronbach Alpha Güvenirlik kat sayısı 0,96 iken alt boyutları için bu değer sırasıyla ders dışı sportif etkinliklerin bilişsel boyutu 0.88, ders dışı sportif etkinliklerin duyuşsal boyutu 0.90 ve ders dışı sportif etkinliklere yönelik davranışsal boyut için 0.84 olarak hesaplanmıştır.

Araştırma Etiği

Araştırma için Adıyaman Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu tarafından 27/11/2024 tarihli 142 sayılı kurul kararı ile etik izin alınmıştır. Ayrıca araştırmanın uygulanması sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 21.02.2025 tarihli araştırma uygulama izni belgesi alınmıştır.

Veri Analizi

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin demografik özelliklerinin dağılımını belirlemek amacıyla yüzde ve frekans analizi yapılmıştır. Araştırmada veri setini güvenirlik düzeyinin tespit edilmesi amacıyla Cronbach Alfa (α) katsayısı hesaplanmıştır (Tablo 2). Araştırma verilerinin normal dağılım gösterme durumunun tespit edilmesi amacıyla da Çarpıklık (Skewnes) ve Basıklık (Kurtosis) analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda araştırma veri setinin normal dağılım gösteriyor olmasından dolayı bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki anlamlılık analizlerine parametrik testlerden olan t Testi ve ANOVA Testi uygulanmıştır. Fark testlerinden ikili gruplar için Mann Whitney-U testi, üç ve daha fazla gruplu değişkenler için ise Kruskal Wallis-H kullanılmıştır. Katılımcıların beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgil düzeyleri ve ders dışı sportif etkinliklere katılım alanlarından elde ettikleri puanların arasındaki ilişkinin sınanması adına ise Pearson Korelasyon Katsayısı testi

kullanılmıştır. Elde edilen verilerde istatistiki açıdan anlamlılık düzeyi “0,05” olarak dikkate alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmadan elde edilen verilerden Adıyaman ilinde depremzede lise öğrencilerinin öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersi ilgi düzeyleri ile ders dışı sportif etkinliklere katılım tutum düzeyleri ile sosyodemografik özelliklerine göre puanlarının anlamlılık durumu ve beden eğitimi ve spor dersi ilgi düzeyleri ile ders dışı sportif etkinliklere katılım tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik İlgi Ölçeği ve Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Tutum Ölçeği Puanları

Ölçek	Alt Boyutlar	N	Madde Sayısı	$\bar{x}$	ss	Düzye
Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Tutum Ölçeği	Bilişsel	2445	7	27,18	3,76	Yüksek
	Duyuşsal	2445	7	30,65	3,91	Yüksek
	Davranışsal	2445	4	11,26	1,82	Yüksek
	Toplam Puan	2445	18	69,08	9,49	Yüksek
Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin İlgi Ölçeği		2445	10	39,71	6,41	Yüksek

Tablo 2’ye göre araştırmaya katılan lise öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları toplam puanı ve alt boyutları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgi ölçeği sonuçlarına yer verilmiştir. Buna göre Ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum ölçeği toplam puanı 69,08, bilişsel alt boyutundaki 7 maddenin 27,18, duyuşsal alt boyutunda 7 madde 30,65 ve davranışsal alt boyutunda 4 madde 11,26 puan ortalamasına sahip oldukları tespit edilmiştir. Lise öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor dersine yönelik ilgi ölçeğinden aldıkları puan ise 10 madde üzerinden 39,71 olduğu gözlenmiştir.

Tablo 2’deki sonuçlar ışığında lise öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları ile beden eğitimi ve spor dersi ilgi ölçeği puanları ortalamasının üzerinde yüksek seviyede oldukları gözlenmiştir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin Cinsiyet Durumlarına Göre Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Tutumları ile Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin İlgi Düzeylerinin Analizi

		N	$\bar{x}$	Ss.	t	p
Bilişsel	Kadın	1179	3,605	0,821	1,438	0,001
	Erkek	1266	4,110	0,994		
Duyuşsal	Kadın	1179	3,668	0,836	1,933	0,000
	Erkek	1266	4,233	1,002		
Davranışsal	Kadın	1179	3,016	0,715	-2,884	0,341
	Erkek	1266	4,680	1,104		
Toplam Tutum	Kadın	1179	3,429	0,778	1,821	0,000
	Erkek	1266	4,341	0,994		
Beden Eğitimi ve Spor Dersine	Kadın	1179	3,968	0,770	1,964	0,021
	Erkek	1266	4,338	0,852		

Tablo 3'e göre araştırmaya katılan lise öğrencilerin cinsiyetine göre ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgi durumları analizine yer verilmiştir. Buna göre öğrencilerin cinsiyet durumuna göre ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum toplam puanı ($t=1,821$, $p=0,000$) ile bilişsel ($t=1,438$, $p=0,001$) ve duyuşsal ($t=1,933$, $p=0,000$) alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu gözlenmiş, ancak ölçeğin davranışsal ($t=-2,884$, $p=0,341$) alt boyutunda anlamlı farklılık oluşmadığı gözlenmiştir ($p<0,05$). Ayrıca lise öğrencilerinin cinsiyet durumları açısından beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgi düzeyleri ($t=1,964$, $p=0,021$) arasında anlamlı farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Erkek lise öğrencilerin bilişsel alt boyut puan ortalaması ($\bar{x}=4,110$), kadın öğrencilere ($\bar{x}=3,605$) göre daha yüksektir. Erkek öğrencilerin duyuşsal alt boyut puan ortalaması ($\bar{x}=4,233$), kadın öğrencilere ($\bar{x}=3,668$) göre daha yüksektir. Benzer şekilde erkek öğrencilerin ölçek toplam puan ortalaması ($\bar{x}=4,341$), kadın öğrencilere ($\bar{x}=3,429$) göre daha yüksektir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Sınıf Durumlarına Göre Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Tutumları ile Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin İlgi Düzeylerinin Analizi

		N	$\bar{x}$	Ss.	F	p	Anlamlı Fark
Bilişsel	9. Sınıf	729	4,108	0,992	-0,920	0,337	
	10. Sınıf	675	3,911	0,876			
	11. Sınıf	633	3,876	0,829			
	12. Sınıf	408	4,067	0,982			
Duyuşsal	9. Sınıf	729	4,032	0,901	-0,720	0,217	
	10. Sınıf	675	4,233	0,988			
	11. Sınıf	633	3,718	0,675			
	12. Sınıf	408	3,601	0,588			
Davranışsal	9. Sınıf	729	4,213	0,961	0,641	0,708	
	10. Sınıf	675	4,033	0,908			
	11. Sınıf	633	3,918	0,805			
	12. Sınıf	408	3,520	0,511			
Toplam Tutum	9. Sınıf	729	4,117	0,985	-1,144	0,233	
	10. Sınıf	675	4,059	0,907			
	11. Sınıf	633	3,837	0,711			
	12. Sınıf	408	3,729	0,681			
Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik İlgi	9. Sınıf	729	4,421	0,991	1,710	0,001	1>2, 1>3, 1>4
	10. Sınıf	675	4,305	0,986			
	11. Sınıf	633	3,968	0,754			
	12. Sınıf	408	3,775	0,604			

Tablo 4'egöre araştırmaya katılan lise öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıf durumlarına göre ders dışı sportif etkinliklere katılıma yönelik tutum ölçeği alt boyutları ve

ölçek toplamı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmazken ($p>0,05$), beden eğitimi ve spor dersi ilgi ölçeği toplam puanı ($t=1,710$, $p=0,001$) açısından anlamlı farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Anlamlı farklılığın yönünü belirlemek için gerçekleştirilen Tukey testi sonucunda 9. Sınıfta öğrenim gören lise öğrencilerinin ($\bar{x}=4,421$) lehine olduğu ve 10. Sınıf ($\bar{x}=4,305$), 11. Sınıf ($\bar{x}=3,968$) ve 12. Sınıf ($\bar{x}=3,775$) öğrencilerinin puanlarına göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin 6 Şubat Depreminde 1. Dereceden Yakını Kaybetme Durumlarına Göre Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Tutumları ile Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin İlgi Düzeylerinin Analizi

	6 Şubat Depremi 1. Dereceden Yakın Kaybı Durumu	N	$\bar{x}$	Ss.	t	p
Bilişsel	Evet	200	3,811	0,658	-2,083	0,244
	Hayır	2245	4,080	0,928		
Duyuşsal	Evet	200	4,320	0,996	1,765	0,002
	Hayır	2245	3,885	0,605		
Davranışsal	Evet	200	4,202	0,984	1,907	0,000
	Hayır	2245	3,968	0,767		
Toplam Tutum	Evet	200	4,111	0,912	1,492	0,003
	Hayır	2245	3,977	0,763		
Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik İlgi	Evet	200	3,038	0,408	-2,665	0,113
	Hayır	2245	4,014	0,863		

Tablo 5'e göre öğrencilerin 6 Şubat depremlerinde 1. Dereceden yakınlarını kaybetme durumları ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarının toplam puanı ($t=1,492$, $p=0,003$) ile duyuşsal ($t=1,765$, $p=0,002$) ve davranışsal ($t=1,907$, $p=0,000$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Ders dışı sportif etkinlikler ölçeği alt boyutu olan bilişsel alt boyut ($t=-2,083$, $p=0,244$) ve beden eğitimi ve spor dersine ilgi ölçeği toplam puanı ($t=-2,665$, $p=0,113$) arasında 6 Şubat depremlerinde 1. Dereceden yakınlarını kaybetme durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 6'da araştırmaya katılan öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgi düzeyleri arasındaki ilişki analizine yer verilmiştir. Buna göre ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum ölçeği toplam puanı ile alt boyutları olan duyuşsal ($r=0,892$; $p<0,05$), bilişsel ($r=0,771$; $p<0,05$) ve davranışsal ($r=0,893$; $p<0,05$) boyutlarda pozitif yönde anlamlı ve ortanın üzerinde güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ölçek alt boyutlarından bilişsel, davranışsal ve duyuşsal özelliklerin puanları arttıkça ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum puanları da artmasına sebep olmaktadır.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Tutumları ile Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin İlgi Düzeyleri Arasındaki Korelasyon Analizi

		Bilişsel	Duyuşsal	Davranışsal	Tutum Toplamı	Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik İlgi
Bilişsel	r	1	,733	,528	,771	,468
	p		,000	,000	,000	,000
Duyuşsal	r	,733	1	,591	,892	,737
	p	,000		,000	,000	,000
Davranışsal	r	,528	,591	1	,893	,412
	p	,000	,000		,000	,000
Toplam Tutum	r	,771	,892	,893	1	,664
	p	,000	,000	,000		,000
Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik İlgi	r					1
	p					

Bilişsel alt boyutu ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgi düzeyi arasında pozitif yönlü, ortanın altında ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=0,468$; $p<0,05$). Bilişsel tutumun yükselmesi beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgi düzeyinin de yükselmesine sebep olmaktadır.

Duyuşsal alt boyutuyla beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgi düzeyi arasında yönü pozitif olan, ortanın üzerinde güçlü ve anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=,737$; $p<0,05$). Duyuşsal tutum düzeyinin yükselmesi beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgi düzeyinin de yükselmesini sağlamaktadır.

Ders dışı sportif etkinliklere yönelik yönelik tutum ölçeği alt boyutlarından davranışsal ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgi düzeyi arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,412$; $p<0,05$). Davranışsal tutum düzeyinin artması beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgi düzeyi toplam puanında yükselmesine sebep olmaktadır.

Beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgi düzeyi ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum puanları arasında pozitif yönde, ortanın üzerinde ve anlamlı olan ilişki bulunmaktadır ($r=,664$; $p<0,05$). Beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgi düzeyinin yükselmesi ile öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum düzeyi pozitif yönlü olarak yükselmektedir.

TARTIŞMA

Araştırma sonucunda lise öğrencilerin cinsiyet durumuna göre ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum toplam puanı ile bilişsel ve duyuşsal alt boyutlarında anlamlı

farklılık olduğu gözlenmiş, ancak ölçeğin davranışsal alt boyutunda anlamlı farklılık oluşmadığı gözlenmiştir ($p<0,05$). Ayrıca lise öğrencilerinin cinsiyet durumları açısından beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgi düzeyleri arasında anlamlı farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Alan yazın çalışmalarında Parlar (2019); Akbulut (2017); Çivril-Kara (2018); Lodewyk ve Muir (2017) ve Şengül (2016) tarafından yapılan araştırmaların sonuçları bizim çalışmanın sonuçlarıyla benzerlikler göstermektedir. Hommel'in (2007) yapmış olduğu araştırmaya göre cinsiyetin beden eğitimi dersi öz-yeterlilik alt boyutu bakımından istatistiksel olarak farklılaşmadığı görülmüştür. Diğer taraftan öğrencilerin beden eğitimine yönelik tutum alt boyutuna göre incelendiğinde erkek öğrencilerin lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna varılmıştır. Yapılan araştırmaya benzer olarak, Karadağ (2012), Şengül (2016) ve Yağcı (2012) gibi çalışmalar da cinsiyet değişkenine göre tutum puanlarında anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur.

Yapılan çalışmanın bulgularının aksine beden eğitimi dersi tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmayan çalışmalarda karşımıza çıkmaktadır (Bernstein vd., 2011; Cengiz vd., 2018; Erden, 2017; Keskin, 2015; Küçük-Kılıç, 2017; Yıldız, 2013). Konuyu ele alan çalışmaların birbirinden farklı sonuçlar elde edilmesinin birçok sebebi olabilmektedir. Bunlara örnek verecek olursak araştırmanın yapıldığı çevrenin spor alanında gelişmişlik düzeyi, yaşanan coğrafi bölgenin spora yönelik bakış açısı, öğrencilerin beden eğitimi dersine giren öğretmenin ders işleyişinde kadın ve erkek öğrencileri kapsayıcı çalışmalarda bulunup bulunmaması, kız ve erkek öğrencilerin fizyolojik gelişimleri gereği birbirinden farklı olmasından dolayı beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgi düzeylerinin birbirinden farklılaşmasına neden olduğu düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda araştırmaya katılan lise öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıf durumlarına göre ders dışı sportif etkinliklere katılıma yönelik tutum ölçeği alt boyutları ve ölçek toplamı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmazken, beden eğitimi ve spor dersi ilgi ölçeği toplam puanı açısından anlamlı farklılık oluşturduğu gözlenmiştir. Bu sonuç Akbulut (2017), Çivril-Kara (2018), Hilland ve diğ. (2018, 2009), Krouscas (1999) ve Şengül'ün (2016) çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir. Bu bulgulara göre, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgi ölçek puanlarının sınıf düzeyi arttıkça azaldığını göstermektedir. Bunun sebebi olarak sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin derslere yoğunlaşmasıyla birlikte sınav kaygısının oluşması, sınıf düzeyi artan öğrenci ebeveynlerinin akademik başarılarını düşürme endişesiyle beden eğitimi ve spor aktivitelerinden uzaklaştırmak istemelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin 6 Şubat depremlerinde 1. Dereceden yakınlarını kaybetme durumları ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarının toplam puanı ile duyuşsal ve davranışsal alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Ders dışı sportif etkinlikler ölçeği alt boyutu olan bilişsel alt boyut ve beden eğitimi ve spor dersine ilgi ölçeği toplam puanı arasında 6 Şubat depremlerinde 1. Dereceden yakınlarını kaybetme durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir. Depremde çocuk ve ergenlerde de sıklıkla görülen duygusal ve psikolojik problemler, dünya ülkelerinin büyük çoğunluğunda bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmektedir (Türk Nöroloji Derneği, 2023; Garipey ve ark., 2020). Travmatik olaylardan kaynaklanan duygu durum bozuklukları iyileşmeyi engellediği gibi ruh sağlığı üzerinde de olumsuz etkilere neden olabilmektedir (Karabulut ve ark., 2024; Giannakopoulos, 2021). Afet yaşayan ergenlerde yapılan çalışmalar incelendiğinde Tang ve ark. (2018) depremde 3 yıl sonra çocuk ve ergen katılımcıların %23'ünde uykusuzluk saptamıştır. Geng ve ark. (2013) Wenchuan depremini yaşayan ergenlerle yaptıkları çalışmada ergenlerin %48,9'unun bir gecede 7 saatten az uyuduğu, %27,68'inin uykuya dalmakta güçlük çektiği ve depremde sonraki 18 ve 30. aylarda uyku sorunları prevalansının %28,79 ile %30,18 aralığında değiştiği saptanmıştır. Bu sonuçlar ışığında depremde birinci dereceden yakınlarını kaybeden çocuk ve ergenlerin duygusal gelişim alanlarında problemler yaşadıkları bu durumun yaşamını önemli oranda etkiledikleri ve bu noktada sosyal destek almaları gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma grubunun 2023 depremine maruz kalmış olmaları bilişsel, duyuşsal ve davranışsal gelişim özelliklerini etkilediği sonucu yadsınamaz bir gerçek olarak açıklanabilmektedir. Depremde şiddetinin yüksek olması ve birden fazla ili etkilemesi sonucu tüm Dünya genelinde yaşanan en büyük afet olaylarından biri olmuştur. Depremde etkileri sadece fiziksel hasarla sınırlı kalmamış, aynı zamanda büyük bir sosyal ve ekonomik krize yol açmıştır. Depremde yaşandığı bölgelerde altyapı yetersizlikleri ve koordinasyon eksiklikleri, afet sonrası yardımların etkin bir şekilde ulaştırılamaması gibi sorunlar ortaya çıkmıştır. Ayrıca, depremin kış mevsimine denk gelmesi nedeniyle, ulaşım ve yardım süreçlerinin gecikmesi, birçok olumsuz sonucun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu durum, afet sonrası yapılan iyileştirme çalışmaları ve kriz yönetiminin önemini bir kez daha gözler önüne sermektedir.

Araştırma sonuç olarak lise düzeyindeki öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarında yaşamını idame ettirdikleri bölge ve afete maruz kalmaları önemli rol

oynadığı gözlenmiştir. Çalışma uygulama aşamasında öğrencilerin daha çok depremden önceki yaşamlarındaki etkinlik ve aktivitelerden bahsetmeleri o döneme olan özlemin ve duygusal bağın en önemli göstergesi sayılabilmektedir. Bu bağlamda özellikle afet bölgesinde okul çağındaki çocuklara ve gençlere yönelik sosyal yaşamı zenginleştirici kültürel ve sportif faaliyetlere yer verilmesi gerekliliği araştırma sonucunda elde edilen en önemli bulgu olarak sayılabilmektedir.

Araştırma sonucunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

Bu araştırma lise dışındaki diğer kademelere uygulanarak ile kapsamlı sonuçlara ulaşılabilecektir,

Lise öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarının yüksek olması iyi bir durum olarak gözükmekle birlikte bu tutumun devamlılığını sağlamak amacıyla yerel yönetimler ve spor kulüplerinin bu konudaki özendirici faaliyetlerinin artırılması önerilmektedir,

Öğrencilere beden eğitimi ve spor uygulamalarının genel sağlık, bilişsel, psikolojik ve toplumsal yararlarının anlatılması öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ve uygulamalarına olan ilgisini arttırmaya yönelik tanıtıcı faaliyetler yürütülmesi önerilmektedir,

Öğrencilerin yaşamlarını olumsuz yönde etkileyen deprem, sel vb. afetlerin oluşturabileceği travmatik sonuçların önüne geçilmesi adına sosyal destek uygulamalarında spor içerikleri aktivitelerin gerçekleştirilmesi ve sayısının artırılması önerilmektedir,

Gelecekte yapılacak araştırmalarda, öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik tutumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin ilgi düzeylerini yordayan daha derinlemesine bilgiler elde edebilmek için nitel araştırma yöntemlerinin kullanılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akbulut, V. (2017), Öğretmen Liderlik Stiline Göre Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Yatkınlıklarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Akın, A., Erol, E. ve Akın, Ü. (2015), Derse İlgili Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi 23 (4), 1471- 1480.
- Bernstein, E., Phillips, S. R. and Silverman, S. (2011), Attitudes and perceptions of middle school students toward competitive activities in physical education. Journal of Teaching in Physical Education, 30, 69-83.

- Cengiz, Ö., Kılıç, M. A. ve Soylu, Y. (2018), “Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi”. Sosyal Bilimler Akademi Dergisi, 1(2), 141-149.
- Çivril Kara, R. (2018), Öğretmen Öğretim Stiline Göre Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Yatkinlıklarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Erden, C. (2017), Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Kars ili örneği. Yüksek Lisans Tezi. Kafkas Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kars.
- Garipey, G., Danna, S., Gobiņa, I., Rasmussen, M., de Matos, M. G., Tynjälä, J., & Schnohr, C. (2020), How are adolescents sleeping? Adolescent sleep patterns and sociodemographic differences in 24 European and North American countries. Journal of Adolescent Health, 66(6), 81-88.
- Geng, F., Fan, F., Mo, L., Simandl, I., & Liu, X. (2013), Sleep problems among adolescent survivors following the 2008 Wenchuan earthquake in China: a cohort study. The Journal of Clinical Psychiatry, 74(1), 19721.
- Giannakopoulos, G., & Kolaitis, G. (2021), Sleep problems in children and adolescents following traumatic life events. World Journal of Psychiatry, 11(2), 27-34.
- Hilland TA, Stratton G, Vinson D, Fairclough S (2009), The physical education predisposition scale: preliminary development and validation. Journal of Sport Sciences, 27(14), 1555- 1563.doi: <https://doi.org/10.1080/02640410903147513>
- Hilland, T. A., Trent D. and Fairclough, S. J. (2018), The physical education predisposition scale: preliminary tests of reliability and validity in Australian students. Journal of Sports Sciences, 36(4), 384-392.
- Hommel, K. E. (2007), The impact of a physical activity intervention on the physical activity self-efficacy of preadolescent females (Doctoral dissertation, Clemson University).
- Karabulut, D. G., Yıldırım, H., Elpeze, G., & Maden, Ç. (2024), The Relationship Between Post-Earthquake Anxiety Status with Sleep Problems, Low Back and Neck Pain in Victims of the Kahramanmaraş-Centred Earthquakes. Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 21(1), 11-16.

- Karadağ, S. (2012), İlköğretim 8. sınıf ve lise 11. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere bağlı olarak karşılaştırılması: Kırıkkale örneği Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.
- Karasar, N. (2011), Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kayalar, F. ve Arı, T.G. (2017), Study Into the Views of Classroom Teachers Upon Interest-Based Learning in Primary Schools. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 6/42017s. 2776-2787.
- Keskin, N. (2015), Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve özyeterlikleri. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Krouscas, J. A. (1999), Middle school students' attitudes toward a physical education program (Unpublished doctoral dissertation). Virginia Polytechnic Institute and State University, Blacksburg, Virginia.
- Küçük-Kılıç, S. (2017), Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi yatkınlıklarının incelenmesi-Boylamsal bir çalışma. Doktora Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Lodewyk, K. R., & Muir, A. (2017), High school females' emotions, self-efficacy, and attributions during soccer and fitness testing in physical education. Physical Educator, 74(2), 269.
- Mahoney, J.L. (2000), School extracurricular activity participation as a moderator in the development of antisocial patterns. Child Development, 71(2), 502–506.
- Özkal, M. C. (2024), Engelli Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Psikolojik Sağlamlıkları, Sosyal Destekleri ve Spora Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkiler. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Özkara, A.B. (2019), Spor lisesi öğrencilerinin girişimcilik yeterliliklerinin incelenmesi. MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(Ek Sayı1), 1339-1347.
- Parlar, F. (2019), Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi yatkınlıkları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi. Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.

- Şengül, Y. (2016), Sınıf düzeylerine göre ortaokul ve lise öğrencilerinin beden eğitimi yatkinlıklarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Tang, W., Lu, Y., Yang, Y., & Xu, J. (2018), An epidemiologic study of self-reported sleep problems in a large sample of adolescent earthquake survivors: the effects of age, gender, exposure, and psychopathology. *Journal of Psychosomatic Research*, 113, 22-29.
- Türk Nöroloji Derneği. (2023), Deprem ve uyku. Ed: İsmailoğulları, S. <https://noroloji.org.tr/haber/1497/prof-dr-sevda-ismailogullari-deprem-ve-uyku>
- Yaldız, S. (2013), İlköğretim okullarında beden eğitimi dersine yönelik öğrenci ve ana baba tutumları (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz A. ve Güven Ö. (2018), Ders dışı sportif etkinliklere yönelik öğrenci tutum ölçeğinin psikometrik özelliklerinin incelenmesi (DSEÖTÖ). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 15(4), 1979-1992.
- Yılmaz, A. (2018a), Parent expectations towards participation to extracurricular sport activity of high school students. *Pedagogics Psychology Medical-Biological Problems of Physical Training and Sports*, 22(4), 216-225.
- Yılmaz, A. (2018b), Ebeveynlerin beden eğitimi dersi ve ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(1), 48-64.